

Felkészülés a fiatalok szabadítására

A fiatalok fogvatartottak szabadulásának előkészítését a Bv. Szabályzat 256. §-a alapján hajtjuk végre, amely szerint „A nevelő a szabadulás előtt legalább öt hónappal kapcsolatba lép a fiatalok hozzátartozójával, illetve gondozójával munka- és lakáskörülményeinek rendezése céljából.”

Intézetünkben a fiatalokat már befogadásukkor elkezdjük felkészíteni a szabadulásra. Annál is inkább indokolt ez a cselekedetünk, mivel sok esetben a fogvatartott majdnem letölti büntetését az előzetesben. Így rövid idő marad a feltételes szabadságra bocsátás, illetve a szabadítás előkészítésére. Noha a megyei intézetekben gyakorta megcsinálják a fent említett kedvezmény tárgyalásához szükséges előterjesztést, a bíró rendszerint már intézetünkben hallgatja meg a fiatalokot. Mi viszont a feltételes szabadságra bocsátás esedékességéig nem tudjuk igazán megismerni az elítéltet, nem tudunk meggyőződni beilleszkedési szándékának komolyságáról. Ezért kénytelenek vagyunk az előző intézetben rögzített tényekre, adatokra támaszkodni.

Intézetünkben a büntetésvégrehajtási bíró – a szabadulást követő időszak megkönnyítése érdekében – a szülőtől és a leendő munkahelytől (mely szabadulás után foglalkoztatja az elítéltet) befogadó nyilatkozatot, illetve igazolást követel. Az állami gondozottak esetében pedig igyekszik tisztázni, fennáll-e az állami gondozás, avagy már megszűnt.

A szülő befogadó nyilatkozata egyfajta biztonságot ad a szabadulónak, és természetesen nekünk is. (Lásd az 1. mellékletet!). Néhány alkalommal ugyanis előfordult, hogy a fiatalokot a szülő nem fogadta vissza a lakásba, ezért nekünk kellett munkásszálláson elhelyezni, illetve nekünk kellett megszervezni ideiglenes állami gondozásba vételét.

A munkahelyi igazolás beszerzése érdekében készítettünk egy nyomtatványt (lásd a 2. mellékletet!), melyet a fogvatartott kitölt és elküld a választott munkahelyre, esetleg több példányban, többfelé. Ez az űrlap tartalmazza mindazokat az adatokat, amelyekre a munkáltató igényt tart, de nem utal se a büncselekményre, se a szabadságvesztés idejére, melyet sok esetben hiányolnak a munkáltatók.

Azt hiszem, ezzel a megoldással élhetnének a megyei intézetek is, hogy ne essen el a feltételes kedvezménytől a fiatalok befogadói nyilatkozat, illetve munkahelyi igazolás hiányában. Egyre nehezebb ezen iratokat beszerezni. A vállalatok sokszor nem is válaszolnak, de a segítőkész szülőnek is időbe telik, amíg a lakóhelyén vagy annak környékén munkahelyet talál gyermekének. Sajnos, egyre sűrűbben fordul elő, hogy elnapolják a bírói meghallgatásokat az igazolások beérkezésének elcsúszása miatt.

Tavaly a fiatalok elítéltek kb. 10%-a volt állami gondozott, mintegy fele pedig cigány családból származott. Tehát a fogvatartottak többsége rende-

BEFOGADÓ NYILATKOZAT

Alulírott ..... sz. alatti lakos nyilatkozom, hogy
 fiamat ..... szabadságvesztés-büntetésének
 letöltése után lakásomba visszafogadom, és a szükséges mértékig ellátást biztosítok részére.

..... 198 ..... hó ..... nap
 .....
 szülő ..... szülő

A Városi (Községi) Tanács Szakigazgatási szerve ezennel igazolja, hogy fent nevezett előttünk
 írta alá a nyilatkozatot.

..... 198 ..... hó ..... nap
 P. H. ....
 aláírás

Stencilszám: 199.

zetlen előélettel, zilált rokon kapcsolatokkal bíró fiatalok. Egyébként az állami gondozott fiatalok befogadásáról mindig tájékoztatjuk az illetékes megyei Gyermek- és Ifjúságvédő Intézetet, és ezzel párhuzamosan felkérjük őket, hogy értesítsenek, ha megszűnik a fiatalok állami gondozása, pl., ha nagykorúvá válik szabadulásakor.

Röviden elmesélnék egy kellemetlen esetet. V. L. állami gondozása felől telefonon érdeklődtünk feltételes szabadságra bocsátásának tárgyalása előtt. Minek következtében az alábbi határozat jutott el hozzánk: „A fiatalok jelenleg szabadságvesztés-büntetését tölti, ám szabadulására önjogúvá válik. Ennek alapján töröltük nyilvántartásunkból.”

A levél hatására megpróbáltuk felvenni a kapcsolatot a fiatalok családjával, noha V. L. a büntetésvégrehajtás ideje alatt nem érintkezett velük. Nagy nehezen találtunk egy testvért, aki befogadó nyilatkozatot küldött V. L.-nek. Mi – bizalmatlanok lévén – környezettanulmányt kértünk, és a valóság benünket igazolt. A testvér nem dolgozott, és egy ismerőse sufnijában lakott.

Ezután megpróbáltunk munkásszállóval rendelkező munkahelyet keresni V. L. számára, de ez oly sok időt vett igénybe, hogy „a szerencsétlen” teljes büntetését letöltve szabadult. Holott a bv-bíró kifogástalan magatartásáért és jó, szorgalmas munkájáért feltételes szabadságra bocsátotta volna...

Az utóbbi időben egyre több Gyermek- és Ifjúságvédő Intézet képviselője, pártfogója, utógondozója keresi fel intézetünket. Ilyenkor személyesen találkoznak növendékeikkel, megtudják, milyen magatartást tanúsítanak az intézetben, hogyan dolgoznak, és így tovább. Meg kell jegyezni, nagyon jó hatással van a fiatalokra ez a törődés, ez a személyes találkozás. A GYIVI munka-

.....
 .....
 Munkügyi Osztály Vezetőjének

Tárgy: Munkába helyezési kérelem.

Tisztelt Munkügyi Vezető!

Kérem szíveskedjen levélben válaszolni, hogy szabadságvesztés-büntetésből szabadulásom után vállalatukhoz történő felvételemre van-e lehetőség.

Személyi adataim:

Név: ..... szül. év.: .....

hó: ..... nap: ..... Anyja neve: .....

Iskolai végzettségem: ..... Szakképzettségem: .....

Állandó lakásom: .....

Szabadulásom időpontja:

– feltételes kedvezményel: .....

– büntetésem kitöltve: .....

Munkásszállásra szükségem van, mert: .....

Korábban ..... vállalatnál dolgoztam

..... munkakörben.

Munkakönyvem van – nincs, szabadulásom után rendezem.

A választ szíveskedjenek az alábbi címre küldeni: Kardos Attiláné bv. hdgy. utógondozó
 2316 Tököl, Réckevei út 6.

Tököl, ...

Köszönettel:
 .....

Stencilszám: 74.

társaival évről évre szorosabb kapcsolatra lépünk, információt cserélünk, és ez mindenki számára előnyös.

A legnagyobb problémát a szabadítás szempontjából azok a fiatalok jelentik, akiknek állami gondozása épp a büntetésvégrehajtás ideje alatt szűnik meg, és családjukkal nem tartják a kapcsolatot, illetve nincs is családjuk. Ezeknek a fiataloknak a beilleszkedése a társadalomba fokozottabb figyelmet igényel. Annál is inkább, mivel ők szabadulásuk után más környezetbe kerülnek, mint voltak bűncselekményük elkövetése előtt. A pártfogón kívül senkire nem támaszkodhatnak, nincs olyan mikro környezetük, amely átsegítené őket a kezdeti időszak nehézségein. Így pl. a munkába álláson, a pénz beosztásán stb.

A hivatásos pártfogókkal – mint említettem – nagyon jó a kapcsolatunk. Gyakran fordulunk hozzájuk, hogy segítsenek megfelelő körülményeket teremteni a szabaduló fiatalok számára. Fájdalom, egyre több (Borsod-Abaúj-Zemplén, Szolnok, Veszprém stb.) megyei bíróság hivatásos pártfogója jelzi

KÉRDŐÍV

a hivatásos pártfogó tájékoztatására

Az elítélt neve: .....

Születési éve: ..... hónap: ..... nap: ..... Születési helye: .....

Anyja neve: .....

Állandó lakása: .....

Ideiglenes lakása: .....

Szabadulása után melyik lakásba fog költözni, illetve melyik lakásból kapott befogadó nyilatkozatot: .....

Családi állapota (nős, nőtlen), gyermekei száma: .....

A büntetésvégrehajtás ideje alatt kivel tartott kapcsolatot: .....

Iskolai végzettsége: ..... Szakképzettsége: .....

Bűncselekménye: .....

Ítélete: .....

Hányadik elítélése: ..... Szabadul feltételelesen: .....

Szabadul kitöltve: .....

A büntetésvégrehajtás ideje alatt foglalkoztatva volt-e, ha igen, hogy dolgozott: (rövid nevelői vélemény) .....

Jutalmazva: ..... Fenyítve: .....

Szabadulása után hol kíván letelepedni (megye, város, község): .....

Munkahelye a szabadulás után hol lesz biztosítva (korábbi munkahelyére kíván-e visszamenni, alkalmazták-e, amennyiben nem, új munkahelyén milyen munkakörben szeretne dolgozni): .....

Van-e munkakönyve, ha van, hol van: .....

Személyi igazolványa hol van: .....

Van-e tartalékolt keresménye, mennyi: .....

Egészségi állapota (fizikai munkára alkalmas-e): .....

Szabadulása után milyen segítséget igényel: .....

..... 199 ..... hó ..... nap

nevelő aláírása

Ünnepélyes évváró Tökölön – a hozzátartozók részvételével

vissza nekünk, hogy szakképzetlen fiatal számára helyben semmiféle munkalehetőség nincs. Pártfogoltjaikat ők is Budapestre küldik állást keresni. Bár maximumisan együttműködnek a fiatalok szabadításának előkészítésében, egyre ritkábban képesek segíteni, mivel a munkaerőpiac náluk is beszűkült.

Az egyes vállalatokkal kötött megállapodásaink sem töltik be a nekik szánt funkciót. Tudomásom szerint a munkásszállók egy részét más célokra használják. A gazdasági nehézségek miatt több vállalatnál átszervezés, profilváltás, létszámcsökkenés ment végbe, s így egyre kevesebb fiatalok vesznek fel, sőt, a felnőtt szabadulók munkába állításától is elzárkóznak. A munkáltatók által támasztott követelményeknek a volt fogvatartottak egyre kevesebbet felelnek meg.

A munkásszállóval rendelkező vállalatok is csökkentik a férőhelyek számát. Nagy ritkán tudunk egy-egy szabadulót elhelyezni. A munkáltató különböző feltételeket szab. Pl. ha lopás volt a szabaduló bűncselekménye, akkor nem biztosít számára férőhelyet a munkásszálláson: „Dolgozhat, de lakjon albérletben!” – jelszóval. Az ehhez hasonló tények visszahatnak a feltételes szabadságra bocsátás kedvezményére, hisz a fogvatartott levelezés által nem tud olyan főbérletet találni, aki – személyes találkozás nélkül – garantálná befogadását lakásába. Így azután elhúzódik a feltételes szabadságra bocsátás ideje. Ha pedig az elítélt kilátástalannak ítelve helyzetét elkeseredésében hibát követ el, akkor végleg lemarad a kedvezményről, büntetését kitöltve szabadul.

Mi igyekszünk az ilyen jellegű problémákat megoldani, de sajnos egyre kevesebb sikerrel.

A felnőtt fogvatartottakkal kapcsolatban is felmerülnek az említett gondok. Bár nálunk kevés a felnőttkorú elítélt, elhelyezkedési problémáik nekik is vannak. Legtöbbjüket gyermektartási kötelezettség terheli. Ezért olyan munkahelyre van szükségük, ahol keresetükből meghatározott összeget a volt feleségnek, esetleg az élettársnak vagy a GYIVI-nek a gyermek eltartása érdekében továbbítanak. Erkölcsi bizonyítvány hiányában gyakran kisiparosnál helyezkednek el, itt viszont nem látszik biztosítottnak a tartási kötelezettség teljesítése. Mi mindenesetre igyekszünk egy-egy ilyen fogvatartott számára állami vállalatot vagy szövetkezetet keresni munkahelyül.

Röviden néhány gondolat erejéig az információkról... A hivatásos pártfogók tájékoztatására szolgáló kérdőív (NC-1232) véleményem szerint nem nyújt elegendő támpontot a pártfogónak. Erre már többen felhívták a figyelmet. Nagyon fontos adatokra nem kérdez rá ez a kérdőív, így pl. az elítélt szabadulásának feltételes időpontjára, a bv-intézetben tanúsított magatartására, munkakedvére, egészségi állapotára stb. Megoldásként a 3. mellékletet ajánljuk!

Az elmúlt években több tanácskozáson vettem részt, egyebek közt egy családvédelmi konferencián. Itt a következőket tapasztaltam. A családsegítő központok, a család gondozók közvetve a mi munkánkat is segítik, amikor felkarolják a fiatalkorú fogvatartott családját, amikor felkészítik a szabaduló fogadására, amikor esetleg munkahelyet is keresnek számára. Tehát a büntetés-végrehajtás visszaszorításában ezek a szervezetek hatékony funkciót töltenek be.

Már csak azért sem lehet lebecsülni a szerepüket, mert nő a betörések, lopások, rablások, azaz a vagyon elleni bűncselekmények száma. De emelkedik a gazdasági bűncselekményeké is. Egyre többen kerülnek bíróság elé devizacsalás vádjával, egyre többen próbálnak csempészésből megélni. Ráadásul nevelődik az utánpótlás, egyre több a gyermekkorú bűnelkövető. Az életszínvonal romlásával é negatív tendenciák csak erősödni fognak.

A megelőzés a legjobb gyógyír! Tehát támogatni kell a családokat, gondoskodni kell a veszélyeztetett fiatalokról, javítani kell az iskolai nevelés minőségét – különös figyelmet fordítva a 14–18 éves korosztályra. Több törődést igényelnek a munkanélküliek, a szenvedélybetegek és a börtönből szabadulók.

Összegzésképpen: Jó megoldásnak tartanám, ha minden megyei intézetben lenne egy utógondozó, a nagyobb intézetekben pedig egy-egy utógondozói csoport. Ezzel megkönnyítenénk a nevelők munkáját, több idejük jutna a konkrét intézeten belüli teendőkre. Ugyanakkor kiszélesednének külső kapcsolataink, több munkahellyel, társadalmi szervezettel tudnánk érintkezni.

Intézetünk problémái egyben országos problémák. Ezért célszerű lenne néhány átmeneti otthont, néhány ideiglenes szállást létrehozni szabadulóink számára. Ezzel párhuzamosan felül kell vizsgálni a régi munkahelyi szerződéseket, és minél több újat kötni. Sajnos, amíg a társadalomban fozozódnak a gazdasági nehézségek, amíg a szabadulók az utcára kerülnek, amíg nap nap után meg kell küzdeniük a létfenntartásukért, amíg az előítéleteknek teret adunk, amíg kilátástalannak ítélik helyzetüket, addig szembe fognak helyezkedni a társadalommal. És e bűvös körből nem könnyű kilépni.

Kardos Attiláné